

[Etusivu](#) > ... > [Perhe- ja Perintöoikeudelliset Asiat](#) > [Avioero ja Asumusero](#) > [Germany](#)

Avioero ja asumusero

Sisällön tuottaja:

European Judicial Network
(in civil and commercial
matters)

1 Millä edellytyksillä avioeron voi saada?

Avioero voidaan myöntää ainoastaan tuomioistuimen päätöksellä, joka annetaan toisen tai molempien puolisoitten hakemuksesta (Saksan siviililain, *Bürgerliches Gesetzbuch*, 1564 §:n ensimmäinen virke).

Avioero voidaan myöntää aviosuhteen päättymisen perusteella (siviililain 1565 §:n 1 momentin ensimmäinen virke). Aviosuhteen päättymisen on tapahduttava silloin, kun puolisoit eivät enää asu yhdessä eikä ole odotettavissa, että he muuttaisivat yhteen (siviililain 1565 §:n 1 momentin toinen virke). Tällöin arvioidaan avioliiton nykytilannetta ja tulevaisuudennäkymiä. Jos puolisoit eivät ole vielä asuneet yhtä vuotta erillään, avioero voidaan myöntää ainoastaan silloin, kun avioliiton jatkuminen aiheuttaisi eroa hakeneelle puolisoille kohtuuttomia vaikeuksia syistä, jotka liittyvät toiseen puolisoon (siviililain 1565 §:n 2 momentti). Lainsäätäjällä on määrittänyt seuraavat aviosuhteen päättymistä koskevat oletukset, jotka eivät ole kumottavissa:

- Puolisoit ovat jo asuneet erillään vuoden. ja kumpikin puoliso hakee avioeroa tai vastaaja suostuu avioeroon (siviililain 1566 §:n 1 momentti).
- Puolisoit ovat jo asuneet erillään kolme vuotta (siviililain 1566 §:n 2 momentti).

Puolisoit asuvat erillään, kun he eivät asu yhdessä eikä jompikumpi heistä selvästikään halua muuttaa yhteen, vaan kieltäytyy siitä (siviililain 1567 §:n 1 momentti).

2 Mitkä ovat avioeron myöntämisperusteet?

Saksan lainsäädännön mukaan aviosuhteen päättymisen on ainoa avioeron myöntämisperuste. Aviopuolison syyllisyyttä eroon ei ole säädetty myöntämisperusteeksi.

3 Mitä laillisia vaikutuksia avioerolla on

3.1 aviopuolisoitten henkilökohtaisiin suhteisiin (esim. sukunimeen)

Eronnut puoliso säilyttää avioliiton kautta saamansa nimen (siviililain 1355 §:n 5 momentin ensimmäinen virke). Hän voi myös ottaa uudestaan käyttöön syntymäsukunimensä tai nimen, joka hänellä oli siihen asti, kun hän sai avioliiton kautta sukunimen, tai lisätä avioliiton kautta saamaansa sukunimeen syntymäsukunimensä tai nimen, joka hänellä oli siihen asti, kun hän sai avioliiton kautta sukunimen, tekemällä tästä ilmoituksen väestörekisterinpitäjälle (siviililain 1355 §:n 5 momentin toinen virke).

3.2 omaisuuden jakamiseen puolisoitten välillä

3.2.1 Asunnon ja koti-irtaimiston jakaminen

Yhteiseen asuntoon sovelletaan siviililain 1568a §:n mukaan lähtökohtaisesti seuraavaa: Puoliso, jolla on suurempi tarve saada asunto käyttöönsä, voi pyytää, että toinen puoliso jättää asunnon hänelle. Tässä yhteydessä on otettava huomioon taloudessa asuvien lasten etu ja molempien puolisoitten olosuhteet. Asunnon

suhteen voidaan kuitenkin noudattaa kohtuusperiaatetta myös muista syistä.

Vuokra-asunnon osalta puoliso, jolle asunto jätetään, liittyy vuokrasuhteeseen, jonka luovuttamisvelvollinen puoliso on solminut, tai jatkaa yksin molempien puolisoitten solmimaa vuokrasuhdetta (siviililain 1568a §:n 3 momentti).

Jos kyseessä on omistusasunto, sovelletaan seuraavaa:

- Jos vain toinen puolisoista omistaa yksin tai kolmannen osapuolen kanssa siihenastisen asunnon, toinen puoliso voi pyytää tätä jättämään asunnon hänelle vain poikkeustapauksissa, nimittäin silloin, kun se on välttämätöntä epäoikeudenmukaisten vaikeuksien välttämiseksi (siviililain 1568a §:n 2 momentti).
- Jos asunto on molempien puolisoitten yhteisomistuksessa, sovelletaan siviililain 1568a §:n alussa mainittuja periaatteita.

Molemmissa tapauksissa sekä asuntoon oikeutetulla puolisoilla että vuokrasuhteeseen oikeutetulla henkilöllä on oikeus vaatia vuokrasuhteen solmimista paikallisesti tavanomaisin ehdoin.

Koti-irtaimiston osalta on tehtävä ero niiden esineiden välillä, jotka ovat aviopuolisoitten yhteisiä, ja niiden, jotka ovat jommankumman puolison omia. Siviililain 1568b §:n mukaan yhteisomistuksessa olevan koti-irtaimiston käytöstä riippuvaisempi puoliso voi vaatia toiselta puolisoilta koti-irtaimiston luovuttamista ja siirtämistä itselleen. Kuten yhteisen kodin kohdalla (siviililain 1568a §), myös koti-irtaimiston luovuttamisessa ja siirtämisessä puolisoilta toiselle on otettava huomioon taloudessa asuvien lasten etu ja puolisoitten olosuhteet, jolloin koti-irtaimiston luovuttaminen ja siirtäminen puolisoilta toiselle voi olla oikeudenmukaista myös muista syistä.

Oikeusvaikutukset ovat seuraavat:

- Yhteisomistuksessa olevan koti-irtaimiston osalta puoliso, joka siirtää omistusoikeuden siviililain 1568b §:n 1 momentin nojalla, voi vaatia siitä asianmukaista korvausta (siviililain 1568b §:n 3 momentti).
- Esineisiin, jotka ovat toisen puolison omia, ei toisella puolisoilla ole oikeutta.

3.2.2 Tasaus omaisuuden tuoton jakamiseen perustuvassa aviovarallisuusjärjestelmässä

Saksan lainsäädännön mukaan puolisoita koskee omaisuuden tuoton jakamiseen perustuva aviovarallisuusjärjestelmä, elleivät he avioehtosopimuksella toisin sovi (siviililain 1363 §:n 1 momentti). Puolisoitten omaisuudesta ei tule heidän yhteistä omaisuuttaan. Siviililain 1363 §:n 2 momentin toisen virkkeen mukaan puolisoille avioliitossa kertynyt omaisuuden tuotto kuitenkin tasataan, jos avioliitto purkautuu.

Avioeron kohdalla kertynyt omaisuuden tuotto tasataan siviililain 1373–1390 §:n mukaisesti.

'Omaisuuden tuotolla' tarkoitetaan määrää, jonka verran puolison loppuvarallisuus on alkuvarallisuutta suurempi (siviililain 1373 §).

'Alkuvarallisuudella' tarkoitetaan puolisoille aviovarallisuussuhteen syntyhetkellä kuuluvaa omaisuutta, josta on vähennetty velat (siviililain 1374 §:n 1 momentti). Siviililain 1374 §:n 2 momentin mukaan siihen sisältyvät (velkojen vähentämisen jälkeen) varat, jotka puoliso saa aviovarallisuussuhteen syntymisen jälkeen, avioliiton aikana, kuolemantapauksen tai tulevan perintöoikeuden seurauksena, lahjoituksena tai myötäjäisinä, siltä osin kuin niitä ei kyseisissä olosuhteissa pidetä tuloina (*privilegiertes Anfangsvermögen*).

'Loppuvarallisuudella' tarkoitetaan puolisoille aviovarallisuussuhteen purkautuessa kuuluvaa omaisuutta, josta on vähennetty velat (siviililain 1375 §:n 1 momentti). Loppuvarallisuutta laskettaessa ei oteta huomioon nk. omaisuuden epälojaalia hukkaamista. Tämä tarkoittaa sitä, että loppuvarallisuuteen lisätään määrä, jolla se on omaisuuden epälojaalin hukkaamisen seurauksena vähentynyt (siviililain 1375 §:n 2 momentti). Loppuvarallisuuden laskennassa katkeamispäivä on päivä, jona avioerohakemus tulee vireille tuomioistuimessa (siviililain 1384 §).

Siviililain 1378 §:n 1 momentin mukaan, jos toisen puolison omaisuuden tuotto ylittää toisen puolison omaisuuden tuoton, puolet ylityksestä maksetaan toiselle puolisoille tasauksena, joka pyritään suorittamaan rahana.

Poikkeustapauksissa perheasiain tuomioistuin voi velkojan hakemuksesta määrätä yksittäisten omaisuuserien siirtämisestä tasaukseen oikeutetulle puolisolle (siviililain 1383 §). Tämä on tosin mahdollista vain silloin, kun

- tämä on tarpeen, jotta vältetään huomattava epäoikeudenmukaisuus tasaukseen oikeutettua puolisoa kohtaan, ja
- kun tätä voidaan kohtuudella odottaa henkilöltä, joka on velvollinen maksamaan tasoituksen.

Siirrettyjen omaisuuserien arvo otetaan huomioon tasausvaatimuksessa.

Siviililain 1373–1390 §:n säännöksiä omaisuuden tuoton tasaamisesta ei sovelleta, jos puoliset ovat valinneet notaarin vahvistamassa muodossa jonkin seuraavista aviovarallisuusjärjestelmistä (siviililain 1410 §):

- omaisuuden erillisuus (siviililain 1414 §)
- omaisuuden yhteisyyden periaatteeseen perustuva aviovarallisuusjärjestelmä (siviililain 1415–1518 §)
- vapaaehtoinen puolisoitten omaisuuden tuoton jakamiseen perustuva aviovarallisuusjärjestelmä (siviililain 1519 §).

3.2.3 Seuraukset puolisoitten vanhuuseläkkeen kannalta

Avioeron yhteydessä myös puolisoitten avioliiton aikana ansaitsemat eläkeoikeudet (esim. lakisääteinen eläkevakuutus, virkamieseläke, ammattiryhmään perustuva eläke, työeläke, yrityksen vanhuuseläke tai yksityinen vanhuus- tai työkyvyttömyyseläke) jaetaan eläketasauksella puoliksi. Näin varmistetaan, että kumpikin puoliso saa yhtäläisen oikeuden avioliiton aikana kertyneisiin eläke-etuuksiin ja kummallakin puolisoilla on itsenäinen oikeus vanhuuseläkkeeseen.

3.3 puolisoitten alaikäisiin lapsiin

3.3.1 Vanhempainvastuu

Jos lapsen yhteishuoltajina olevat vanhemmat eroavat, yhteishuoltajuus jatkuu. Tuomioistuin antaa ratkaisun huoltajuudesta vain silloin (lukuun ottamatta tilannetta, jossa lapsen hyvinvointi vaarantuu), kun vanhempi hakee perheasiain tuomioistuimessa (*Familiengericht*) vanhempainvastuun siirtämistä osittain tai kokonaan yksin itselleen. Tällainen hakemus on hyväksyttävä, jos toinen vanhempi hyväksyy asian eikä vähintään 14 vuotta täyttänyt lapsi sitä vastusta, ja on odotettavissa, että yhteishuoltajuudesta luopuminen ja huoltajuuden siirto sitä hakevalle vanhemmalle turvaa parhaiten lapsen hyvinvoinnin (siviililain 1671 §:n 1 momentti).

Lapsella on oikeus olla yhteydessä vanhempiinsa; molemmilla vanhemmilla on oikeus ja velvollisuus olla yhteydessä lapseensa (siviililain 1684 §:n 1 momentti). Saksan lainsäädännössä lähdetään siitä, että yhteyden säilyttäminen lapsen ja molempien vanhempien välillä on pääsääntöisesti lapsen edun mukaista. Huoltajuuden jakautuminen ei vaikuta tähän. Tuomioistuimet päättävät yhteydenpidosta asumuseron tai avioeron jälkeen yleensä vain, jos toinen menettelyn osapuolista esittää tätä koskevan hakemuksen. Tuomioistuin voi kuitenkin päättää yhteydenpitojärjestelyistä myös viran puolesta, jos se on tarpeen lapsen hyvinvointiin liittyvistä syistä.

3.3.2 Elatusvastuu

Vanhemmat ovat velvollisia turvaamaan lastensa elatuksen (siviililain 1601 §). Lapsilla on oikeus elatukseen, jos he eivät kykene elättämään itseään (siviililain 1602 §). Vanhempien elatusvastuun suuruus määräytyy heidän elatuskykynsä mukaan (siviililain 1603 §). Vanhempien erityistä velvollisuutta elättää taloudessaan asuvia alaikäisiä tai alle 21-vuotiaita lapsia tulkitaan kuitenkin laajasti, jolloin elatuskyvyn arvioinnissa ovat ratkaisevia mahdollisesti saatavissa olevat tulot eivätkä ainoastaan käytettävissä olevat tulot (siviililain 1603 §:n 2 momentti). Vanhempien on osallistuttava lastensa elatukseen periaatteessa tulojensa ja varallisuutensa mukaisessa suhteessa. Vanhempi, joka hoitaa lasta, täyttää elatusvelvollisuutensa säännönmukaisesti lasta hoitamalla ja tästä huolehtimalla (siviililain 1606 §:n 3 momentti). Näin ollen vanhempien erottua elatusmaksuvelvollinen on yleensä vain vanhempi, jonka luona lapsi ei asu (siviililain 1612a §:n 1 momentin ensimmäinen virke).

Lapsen elatus sisältää hänen koko elatustarpeensa tyydyttämisen mukaan luettuna asianmukaisesta koulutuksesta aiheutuvien kustannusten kattamisen (siviililain 1610 §).

3.4 toisen puolison velvollisuuteen maksaa toiselle elatusapua?

Avioeron jälkeen kummankin puolison on huolehdittava itse toimeentulostaan (siviililain 1569 §). Näin ollen heidän on harjoitettava asianmukaista ansiotoimintaa (siviililain 1574 §:n 1 momentti). Jos ansiotoiminnan harjoittaminen sitä edellyttää, hänen on hankittava itselleen koulutus taikka lisä- tai uudelleen koulutusta, jos opintojen päätökseen saattaminen on todennäköistä (siviililain 1574 §:n 3 momentti).

Eronneella puolisollla on kuitenkin oikeus elatukseen

- niin kauan kun ja siinä määrin kuin hänellä ei voida katsoa olevan mahdollisuuksia ansiotyöhön yhteisen lapsen hoitamisen (siviililain 1570 §) taikka sairauden tai muun vamman taikka huonon fyysisen tai psyykkisen tilansa (siviililain 1572 §) vuoksi
- jos hänen ei voida tiettyä ajankohtana, erityisesti avioeroajankohtana tai yhteisen lapsen hoidon ja kasvatuksen päättymisajankohtana, enää odottaa ikänsä vuoksi tekevän ansiotyötä (siviililain 1571 §)
- niin kauan ja siinä määrin kuin eronnut puoliso on koulutuksessa, jatkokoulutuksessa tai uudelleen koulutuksessa korvataksaan koulutuksessaan olevat puutteet tai avioliitosta johtuvat haitat; tällöin edellytetään, että hän aloittaa kyseisen koulutuksen mahdollisimman pian päästäkseen sopivaan ansiotyöhön, jolla toimeentulo turvataan pitkäaikaisesti, ja että opintojen päätökseen saattaminen on todennäköistä (siviililain 1575 §)
- niin kauan kun ja siinä määrin kuin puoliso ei pysty löytämään asianmukaista ansiotyötä eron jälkeen (siviililain 1573 §:n 1 momentti),
- niin kauan kun ja siinä määrin kuin hänellä ei voida katsoa olevan mahdollisuuksia päästä ansiotyöhön muiden painavien syiden vuoksi ja elatuksen epääminen olisi selvästi kohtuutonta ottaen huomioon molempien puolisojen etu (siviililain 1576 §)
- niin kauan kun sopivasta ansiotyöstä saadut tulot eivät riitä kattamaan kaikkia elinkustannuksia (siviililain 1573 §:n 2 momentti).

Elatusavun suuruus määräytyy avioliiton aikaisten elinolosuhteiden perusteella, ja se sisältää myös kustannukset asianmukaisesta vakuutuksesta sairauden ja hoidon tarpeen sekä tilanteesta riippuen vanhuuden tai alentuneen työkyvyn varalta (siviililain 1578 §). Jollei elatusvelvollinen puoliso kykene suorittamaan elatusta siihen oikeutetulle henkilölle tulojensa ja varallisuutensa sekä muiden velvollisuuksiensa perusteella omaa toimeentuloaan vaarantamatta, hänen on suoritettava elatusta vain sen verran kuin on kohtuullista ottaen huomioon eronneiden puolisojen tarpeet sekä tulot ja varallisuus (siviililain 1581 §:n ensimmäinen virke). Joka tapauksessa elatusvelvollisen puolison tarpeet on otettava huomioon, ja nämä tarpeet perustuvat avioliiton aikaisiin elinoloihin.

Elatusapua voidaan siviililain 1578b §:n mukaan pienentää ja/tai rajoittaa ajallisesti, jos sen rajoittamaton maksaminen olisi kohtuutonta. Tämä mahdollisuus liittyy erityisesti siviililain 1570–1573 §:ään, sillä 1570 §:ssä tarkoitettua kohtuullisuuden arvioinnissa, jota lapsen elatusavun jatkaminen lapseen tai vanhempaan liittyvistä syistä lapsen kolmannen ikävuoden jälkeen edellyttää, on kyse ajallista rajoittamista koskevasta erityissäännöksestä.

Siviililain 1578b §:ää sovellettaessa on otettava huomioon tarpeet, joita elatusapuun lapsen hoitoa ja kasvatusta varten oikeutetun puolison huoltamalla yhteisellä lapsella on. Lisäksi on otettava huomioon, missä määrin avioliitto on haitannut mahdollisuutta huolehtia omasta elatuksesta. Avioliitosta johtuvasta haitasta on kyse, kun elatukseen oikeutetun tulot ovat pienemmät kuin ne olisivat olleet ilman avioliittoa. Siviililain 1578b §:n 1 momentin kolmannen virkkeen mukaan tällainen haitta voi aiheutua erityisesti lastenhoidosta sekä tavasta, jolla kodinhoito- ja ansaintavastuu on jaettu. Arvioitaessa avioliitosta johtuvia haittoja on perusteellisessa arvioinnissa otettava huomioon kyseisen yksittäistapauksen kaikki olosuhteet, mm. avioliiton kesto.

4 Mitä lakitermi ”asumusero” käytännössä tarkoittaa?

Puoliso voi halutessaan asua erillään puolisostaan ilman erityisiä muodollisuuksia. Siviililain 1361–1361b §:ssä on erillään asumista koskevia säännöksiä (ks. kohta 6).

5 Mitä edellytyksiä asumuseroon liittyy?

Puolisoiden on asuttava erillään. Puolisot asuvat erillään, kun he eivät asu yhdessä eikä jompikumpi heistä

selvästikään halua muuttaa yhteen, vaan kieltäytyy siitä. Aviosuhdetta ei myöskään enää ole, jos puoliset asuvat erillään avioliiton aikaisessa yhteisessä asuinpaikassa (siviililain 1567 §:n 1 momentti).

6 Mitä laillisia vaikutuksia asumuserolla on?

Jos puoliset asuvat erillään tai toinen heistä aikoo asua erillään, puoliso voi vaatia, että toinen puoliso jättää yhteisen kodin tai osan siitä hänen yksinomaiseen käyttöönsä tarpeelliseksi ajaksi kohtuuttomien vaikeuksien välttämiseksi (siviililain 1361b §). Jos tämän vaatimuksen kohteena oleva puoliso lainvastaisesti ja tahallisesti aiheuttaa toiselle puolisolalle fyysistä haittaa, haittaa terveydelle tai vapauden menetyksen, uhkaa lainvastaisesti tällaisella haitalla tai menetyksellä tai uhkaa toisen puolison henkeä, yhteinen asuinpaikka on yleensä osoitettava toisen puolison yksinomaiseen käyttöön.

Myös koti-irtaimiston jakamista voidaan säännellä puolisoitten asuessa erillään (siviililain 1361a §). Kumpikin puoliso voi tällöin vaatia itselleen kuuluvien esineiden luovuttamista toisen hallusta. Heidän on kuitenkin annettava toiselle puolisolalle mahdollisuus käyttää esineitä, jos toinen tarvitsee esineitä uuden taloutensa hoitamisessa ja esineiden jääminen hänelle on kyseisessä tapauksessa kohtuullista (esim. pyykinpesukoneen jääminen puolisolalle, jonka kanssa lapset asuvat). Puolisoiden yhteisesti omistama koti-irtaimisto jaetaan tasapuolisuuden periaatteiden mukaisesti. Tämä ei kuitenkaan vaikuta koti-irtaimiston omistajuuteen, elleivät puoliset toisin sovi.

Lisäksi puoliso voi erillään asumisen aikana vaatia toiselta puolisolta siviililain 1361 §:n nojalla puolisoitten elinolosuhteiden sekä tulojen ja varallisuuden perusteella asianmukaista elatusta. Elatus asumuseron aikana on solidaarisuuden ilmaus, ja sen tarkoituksena on, että puoliset eivät asumuserossa joudu ahdinkoon. Lisäksi puolisoilla on oltava mahdollisuus palata avioelämään taloudellisista seikoista riippumatta. Siksi puoliset ovat vielä verrattain suuressa määrin vastuussa toisistaan, ja taloudellista omavastuuta ja velvollisuutta elättää itsensä edellytetään vain rajoitetusti. Erillään asuva puoliso on oikeutettu elatukseen silloin, kun hänen ei ole mahdollista tyydyttää tarpeitaan tuloillaan ja varallisuudellaan.

7 Mitä lakitermi ”avioliiton mitätöinti” käytännössä tarkoittaa?

Saksan avioliittolaki ei tunne avioliiton mitätöintiä.

Siviililain 1303 §:n toisen virkkeen mukaan avioliittoa ei kuitenkaan voi tosiasiallisesti solmia alle 16-vuotiaan kanssa. Tällöin perhetuomioistuimella voi määrätä avioliiton pätemättömäksi.

Avioliitto voidaan peruuttaa tuomioistuimen päätöksellä hakemuksesta (siviililain 1313 § ja sitä seuraavat pykälät).

Käytännössä avioliiton peruuttamiseen tai pätemättömyyden toteamiseen tähtäävät menettelyt ovat harvinaisia.

8 Millä edellytyksillä avioliiton voi mitätöidä?

Avioliiton peruuttamisedellytyksiä ovat lainvastaisuus tai suostumuksen puute. Tyhjentävä luettelo edellytyksistä on siviililain 1314 §:ssä.

9 Mitä laillisia vaikutuksia avioliiton mitätöinnillä on?

Avioliitto purkautuu, kun sitä koskevasta päätöksestä tulee lainvoimainen ja sitova (siviililain 1313 §:n toinen virke). Avioliiton peruuttamisen seuraukset määräytyvät vain osittain avioerosäännösten mukaan (siviililain 1318 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa).

10 Mitä vaihtoehtoisia muita kuin juridisia keinoja avioeroon liittyvien asioiden ratkaisemiseksi on olemassa?

Avioeron yhteydessä vanhemmillä on oikeus neuvontaan lapsia ja nuoria koskevien tukipalvelujen puitteissa (*Jugendamt*). Neuvonnan tavoitteena on auttaa erillään asuvia tai eronneita luomaan edellytykset lapsen tai nuoren hyvinvointiin tähtäävälle vanhemmuudelle. Vanhempia autetaan laatimaan lapsen huollosta

sovinnollinen suunnitelma, jonka laatimiseen lapsi tai nuori osallistuu tarkoituksenmukaisella tavalla. Neuvontakeskukset löytyvät osoitteesta <https://www.dajeb.de/>. Lisäksi on mahdollista selvittää riitoja sovittelumenettelyssä sovinnon aikaansaamiseksi. Lisätietoja perheasioiden sovittelusta on osoitteessa <https://www.bafm-mediation.de/>.

11 Minne avioero-/asumusero-/mitätöintihakemukset tulee lähettää? Mitä muodollisuuksia tähän liittyy ja mitkä asiakirjat hakemukseen tulee liittää?

Saksan lainsäädännössä tunnetaan ainoastaan avioero, avioliiton peruuttaminen ja avioliiton olemassaolon toteaminen tai sen puuttumisen toteaminen (laki menettelyistä perheoikeudellisissa ja hakemusasioissa, *Gesetz über das Verfahren in Familiensachen und in den Angelegenheiten der freiwilligen Gerichtsbarkeit*, 121 §).

Avioasiaa koskeva hakemus on yleensä toimitettava perheasiain tuomioistuimiin (*Familiengericht*) (tuomioistuimia koskevan lain, *Gerichtsverfassungsgesetz*, 23b § ja menettelyistä perheoikeudellisissa ja hakemusasioissa annetun lain 111 §:n 1 momentti ja 121 §). Maantieteellinen toimivalta perustuu tämän lain 122 §:ään. Asianajajan edustus on puolisoille pakollista menettelyistä perheoikeudellisissa ja hakemusasioissa annetun lain 114 §:n mukaan.

12 Voiko asian hoitamiseen saada oikeusapua?

Kansalainen, joka ei pysty maksamaan menettelyistä aiheutuvia kustannuksia tai joka kykenee suorittamaan ne vain osittain tai erissä henkilökohtaisten tai taloudellisten olosuhteidensa vuoksi, voi hakea oikeusapua perheasiain tuomioistuimissa käytäviin menettelyihin. Oikeusavun myöntäminen edellyttää, että kanteella tai puolustuksella on mahdollisuudet menestyä eikä vaikuta siltä, että tarkoituksena on kiusanteko. Oikeusavun myöntämisellä varmistetaan oikeussuoja myös taloudellisesti vähäosaisille. Oikeusapu kattaa saajan käytettävissä olevien tulojen tai varojen mukaan kokonaan tai osittain menettelyistä saajalle aiheutuneet kustannukset. Oikeusapu kattaa asianajajan kustannukset, jos tuomioistuin määrää oikeudenkäyntiasianajajan. Lisätietoja on neuvontaa ja oikeusapua koskevassa oikeusministeriön esitteessä *Beratungshilfe und Prozesskostenhilfe*: <https://www.bmjv.de>.

13 Voiko avioero-/asumusero-/mitätöintipäätökseen hakea muutosta?

Avioeropäätökseen tai avioliiton peruuttamispäätökseen voi hakea muutosta tekemällä perhe- ja hakemuslainkäyttöasioissa noudatettavasta menettelyistä annetun lain 58 §:n ja sitä seuraavien pykälien mukaisesti valituksen. Valituksen käsittelee osavaltion ylioikeus (*Oberlandesgericht*). Asianajajan käyttäminen on pakollista.

14 Millä tavoin tulee menetellä jos halutaan, että toisen jäsenvaltion tuomioistuimen antama avioero-/asumusero-/mitätöintipäätös tunnustetaan tässä jäsenvaltiossa?

Oikeudenkäynneissä, jotka ovat tulleet vireille 1. elokuuta 2022 mennessä, tehtäviin päätöksiin sovelletaan seuraavaa:

Tällainen päätös (lukuun ottamatta Tanskassa annettua päätöstä) tunnustetaan Saksassa automaattisesti 27 päivänä marraskuuta 2003 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 2201/2003 (jäljempänä Bryssel IIa -asetus) mukaisesti ilman erityistä tunnustamismenettelyä. Bryssel IIa -asetuksen mukaan avioeroa, asumuseroa, avioliiton peruuttamista tai sen mitätöimistä koskeva tuomioistuinmenettely on yleensä tullut käynnistää 1 päivän maaliskuuta 2001 jälkeen (poikkeuksista ks. Bryssel IIa -asetuksen 64 artikla). Vanhoihin tapauksiin sovelletaan ensi sijassa Bryssel IIa -asetusta edeltänyttä Bryssel II -asetusta.

Tanskassa annettujen päätösten osalta edellytetään yleensä edelleen erityistä tunnustamismenettelyä perhe- ja hakemuslainkäyttöasioissa noudatettavasta menettelyistä annetun lain 107 §:n nojalla.

Oikeudenkäynneissä, jotka ovat pantu vireille 1. elokuuta 2022 tai sen jälkeen, tehtäviin päätöksiin sovelletaan seuraavaa:

Tällainen päätös (lukuun ottamatta Tanskassa annettua päätöstä) tunnustetaan Saksassa automaattisesti 25 päivänä kesäkuuta 2019 annetun neuvoston asetuksen (EU) 2019/1111 (jäljempänä Bryssel IIb -asetus) mukaisesti ilman erityistä tunnustamismenettelyä.

On huomattava, että Bryssel IIb -asetuksen mukaan myös viralliset asiakirjat, jotka on virallisesti laadittu tai rekisteröity ja jotka on rekisteröity aikaisintaan 1. elokuuta 2022 avio- ja asumuseroa koskevissa asioissa, joilla on oikeudellisesti sitova vaikutus alkuperäisessä jäsenvaltiossa, tunnustetaan automaattisesti.

15 Minkä tuomioistuimen puoleen tulee kääntyä, jos halutaan vastustaa toisen jäsenvaltion tuomioistuimen antaman avioero-/asumusero-/mitätöintipäätöksen tunnustamista tässä jäsenvaltiossa? Mitä menettelyä tällaisissa tapauksissa sovelletaan?

Oikeudenkäynneissä, jotka ovat tulleet vireille 1. elokuuta 2022 mennessä, tehtäviin päätöksiin sovelletaan seuraavaa:

Edellä mainitun 27 päivänä marraskuuta 2003 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 2201/2003 soveltamisalaan kuuluvissa tapauksissa on kyseisen päätöksen tunnustamatta jättämisen osalta yleensä toimivaltainen sen osavaltion ylioikeuden (*Oberlandesgericht*) alueellisen toimivallan piirissä oleva perheasiain tuomioistuin (*Familiengericht*), jonka tuomiopiirissä

- vastaajalla on kotipaikka tai
- (tällaisen toimivallan puuttuessa) on painavimmat syyt asian käsittelemiseksi tai avuntarve ilmenee;
- tai muussa tapauksessa perheasiain tuomioistuin Pankow.

Poikkeuksena on Niedersachsenin osavaltio, jossa edellä mainittuihin kriteereihin perustuva toimivalta on kaikkien kolmen ylioikeuspiirin osalta keskitetty Cellen käräjäoikeuteen (*Amtsgericht*).

Menettelyssä noudatetaan kansainvälisen perheoikeuden menettelyistä annetun lain 31 päivänä heinäkuuta 2022 voimaan tulleen toisinnon säännösten menettelyvaatimuksia yhdessä perhe- ja hakemuslainkäyttöasioissa noudatettavasta menettelystä annetun lain ja siviiliprosessilain säännösten kanssa.

On huomattava, että samaa menettelyä sovelletaan yleensä myös hakemuksiin, jotka koskevat virallisesti laaditun tai rekisteröidyn virallisen asiakirjan tunnustamatta jättämistä tai rekisteröidyn sopimuksen tunnustamatta jättämistä avio- ja asumuseroa koskevissa asioissa.

Oikeudenkäynneissä, jotka ovat pantu vireille 1. elokuuta 2022 tai sen jälkeen, tehtäviin päätöksiin sovelletaan seuraavaa:

Edellä mainitun 25 päivänä kesäkuuta 2019 annetun neuvoston asetuksen (EU) 2019/1111 soveltamisalaan kuuluvissa tapauksissa on kyseisen päätöksen tunnustamatta jättämisen osalta yleensä toimivaltainen sen osavaltion ylioikeuden (*Oberlandesgericht*) alueellisen toimivallan piirissä oleva perheasiain tuomioistuin (*Familiengericht*), jonka tuomiopiirissä

- vastaajan kotipaikka on silloin, kun menettely pannaan vireille, tai
- (tällaisen toimivallan puuttuessa) on painavimmat syyt asian käsittelemiseksi tai avuntarve on tiedossa;
- tai muussa tapauksessa perheasiain tuomioistuin Pankow.

Poikkeuksena on Niedersachsenin osavaltio, jossa edellä mainittuihin kriteereihin perustuva toimivalta on kaikkien kolmen ylioikeuspiirin osalta keskitetty Cellen käräjäoikeuteen (*Amtsgericht*).

Sovelletaan kansainvälisen perheoikeuden menettelyistä annetun lain säännösten menettelyvaatimuksia yhdessä perhe- ja hakemuslainkäyttöasioissa noudatettavasta menettelystä annetun lain säännösten kanssa.

16 Mitä lakia sovelletaan avioeroasiassa silloin kun puoliset eivät asu tässä

jäsenvaltiossa tai ovat eri maiden kansalaisia?

Sellaiseen avioeroon, jota koskevat tosiseikat liittyvät toisen valtion lainsäädäntöön, sovellettava laki määräytyy Saksassa ja tällä hetkellä 16 muussa Euroopan unionin jäsenvaltiossa tiiviimmän yhteistyön toteuttamisesta avio- ja asumuseroon sovellettavan lain alalla 20 päivänä joulukuuta 2010 annetun neuvoston asetuksen (EU) N:o 1259/2010 (jäljempänä Rooma III -asetus) mukaan. Rooma III -asetuksen perusteella määräytyvää lakia sovelletaan myös silloin, kun sovellettava laki ei ole osallistuvan jäsenvaltion laki.

Tämä verkkosivu on osa [Sinun Eurooppasi](#) -sivustoa.

Anna [palautetta](#) sisällön hyödyllisyydestä.

■ Päivitetty viimeksi: 23/01/2026

Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät Euroopan oikeudellisen verkoston kansalliset yhteysviranomaiset. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa. Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Komissio tai Euroopan oikeudellinen verkosto eivät ole vastuussa tiedoista, joita esitetään tai joihin viitataan tällä sivustolla. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijänoikeussäännöt.